



# Velikonoce



## **POSLEDNÍ VEČEŘE, UKŘIŽOVÁNÍ, VĚK 33 LET, ZMRTVÝCHVSTÁNÍ, ANEB PROČ SLAVÍME VELIKONOCE**

Zelený čtvrtek nám připomíná poslední večeři Ježíše Krista s jeho učedníky, s kterou je provázáno i Jidášovo zrazení Ježíše Krista. Ježíš měl s jeho učedníky slavnostní večeři, kde rozdával víno a chléb, v tu na večeři vtrhlo vojsko, které tam přivolal Jidáš a Ježíše zatkli a odvedli. Na Velký pátek si připomínáme jeho ukřižování. Den kdy si Ježíš musel nést dlouhou cestu svůj kříž až na určené místo ukřižování, zbičovaný a vyčerpaný. Poté na kříži několik hodin visel a vydechl svá poslední slova „Dokonáno jest“, splnil úkol, pro který ho Bůh seslal. Učedníci poprosili o jeho tělo a pohřbili Ježíše do skalního hrobu. O Bílé sobotě stále Ježíšovo v hrobě přebývalo. Boží hod velikonoční: Ježíš vstal z mrtvých k novému životu a tím zničil hřích a smrt. Tento den ve Křesťanství a ve křesťanských svátcích patří mezi nejdůležitější. A na Velikonoční pondělí se připomíná setkání vzkříšeného Ježíše s jeho učedníky.



Tyto významné dny bychom si měli připomínat, zvláště, když se jedná o tak významnou osobnost v našem životě a historii. Bylo mi ctí napsat tento článek o Ježíšovi.

## SVÁTEK JARA

### *Kočičky*

Jejich tradice začíná v biblickém příběhu, jak Ježíš Kristus dorazil do města Jeruzalém. Místní obyvatelé ho vítali ratolestmi z palem. Ale v chladnějších krajinách palmy nerostou, proto je nahradily kočičky (větvičky vrby s rozvitými pupeny).

Kočičky se podle tradice světi na květnovou neděli, poté se v domácnosti nechají celý rok. Podle lidové tradice mají vysvěcené kočičky magickou moc.

Kočičky se dávají k domům, aby stavení bylo ochráněno proti ohni a bleskům. Využívají se také v hospodářství. Dávají se okolo pole, aby pudy byly úrodné, nebo se přidávají krávám do krmiva, aby byly zdravé a dávaly více mléka. Větvičky se dávají zesnulým na hrob, čím uctí jejich památku. Na Velký pátek se dívky chodívaly česat pod tuto vrbu, což mělo zaručit zdravé a dlouhé vlasy.



Kateřina Vaisová

## PAŠIJOVÝ TÝDEN

### *Škaredá středa*



Škaredá středa (také Sazometná, Černá nebo Svatá) je středa svatého týdne před Velikonocemi. Připomíná zradu jidáše, který byl špehem mezi učedníky Ježíše Krista. Během Škaredé středy by se nemělo jíst maso ani žádná jiná tučná či honosná jídla. Měly by se jíst luštěniny: hrách, fazole a čočka. Dále brambory, jáhly, kroupy, pohanka a kořenová zelenina. Mělo by se jíst jen tak, aby člověk neměl hlad, takže žádné přejídání. Je také pověra, že se na Škaredou středu nesmíme mračit, jinak nám to zůstane po celý rok.

Věrka Sadová



## Zelený čtvrtek

Zelený čtvrtek je křesťanský svátek, který se slaví ve čtvrtek před Velkým pátkem a Velikonoční nedělí. Tento den připomíná události spojené s Poslední večeří, kterou podle křesťanské tradice Ježíš Kristus měl se svými učedníky během svého života na Zemi.

Hlavní události spojené se Zeleným čtvrtkem zahrnují:

- Poslední večeře
  - Na Zelený čtvrtek se připomíná Poslední večeře, kde Ježíš sdílel chléb a víno se svými učedníky. Tato událost je základní součástí křesťanské liturgie a symbolizuje Ježíšovo obět za lidské hříchy.
- Noční bdění
  - Mnoho křesťanských církví pořádá noční bohoslužby nebo bdění v noci ze Zeleného čtvrtku na Velký pátek. Během této doby věřící připomínají Ježíšovo utrpení v Getsemanské zahradě.
- Obřad umývání nohou:
  - Některé křesťanské denominace praktikují obřad umývání nohou, což symbolizuje pokoru a službu. Tento akt odkazuje na biblický příběh, kdy Ježíš umýval nohy svým učedníkům.

Zelený čtvrtek patří k Velkému pátku, kdy křesťané připomínají Ježíšovo ukřižování, a následuje Velikonoční neděle. Oslavy Zeleného čtvrtku zdůrazňují význam oběti, služby a posledních chvil Ježíšova života před jeho ukřižování



## *Velký pátek*

Je křesťanský svátek připomínající ukřižování Ježíše Krista a jeho smrt na Kalvárii. Je to pátek Svatého týdne a součást velikonočního tridua.

Na Velký pátek se vážou i některé pověry, které nejsou součástí křesťanství, ale jenom lidovými tradicemi. V lidových pověrách je tento den spojován s magickými silami.

Třeba jako: V tento den se nemělo nic půjčovat. Nemělo se hýbat se zemí (kopat, hrabat, rýt) ani prát prádlo.

### Pranostiky

- Na Zelený čtvrtek hrachy zasívej, na Velký pátek se zemí nehýbej!
- Prší-li na Velký pátek, je k doufání úroda.
- Velký pátek deštivý – dělá rok žíznivý.
- Velký pátek vláha – úrodu zmáhá.
- Když na Velký pátek hřmí, na poli se urodí.

Diana Fuňová

## *Bílá sobota*

Připomíná den, kdy Ježíš ležel v hrobě. Během dne se nekonají žádné obřady ani mše svatá. Podle tradice by se na Bílou sobotu měly péct mazance a beránci, barvit velikonoční vajíčka a rovněž plést pomlázky. Když je pomlázka hotová, měla by se na ni uvázat jedna bílá stuha. V tento den se lidé též oblékali do nového či slavnostního oblečení a převlékali se peřiny. Svůj název den získal zřejmě od bílého roucha neofytů (bulharský patriarcha), kteří se po celý den intenzivně

připravovali na křest o velikonoční vigílii (bdění). Název může také pocházet z lidových zvyků velkého úklidu a bílení, konaných tento den před nedělí Zmrtvýchvstání.

České pranostiky o bílé sobotě:

Prší-li v noci na Bílou sobotu, bude málo třešní.

Odkud na Bílou sobotu vítr, odtud v létě deště.



Michaela Kožíšková

## *Boží hod velikonoční*

Slavnost Zmrtvýchvstání Páně (též Velikonoční neděle nebo Boží hod velikonoční) je největší slavností křesťanského církevního roku při níž se slaví Kristovo zmrtvýchvstání a vítězství nad smrtí (a vykoupení celého lidstva).

Neděli Zmrtvýchvstání předchází Velikonoční vigílie (noc z Bílé soboty na neděli), bohoslužba noci (Vzkříšení v sobotu večer), v níž byl Ježíš vzkříšen. Oslava Velikonoc bezprostředně trvá po celý velikonoční oktáv (týden), avšak velikonoční doba jako taková končí až 50. dne, slavností Seslání Ducha svatého (Letnice = svátek, 50 dnů po Velikonocích).

Při slavnosti se zpravidla hraje píseň Aleluja! Živ buď nad smrtí slavný vítěz a na konci Vesel se, nebes Královno.

V tento den lidé tradičně do kostela přinášeli velikonoční pokrmy, zejména mazance, beránky, velikonoční vajíčka, a nechávali je světit. Na mši se chodilo obvykle v novém svátečním oblečení na znamení připomínky zmrtvýchvstání Ježíše. Kromě toho lidé na Boží hod velikonoční často chodili na návštěvu a obdarovávali se drobnými dárky.



Obraz Kristovo zmrtvýchvstání.

### *A jaký je vlastně význam velikonočních symbolů?*

I velikonoční pochoutky skrývaly symboliku, a nejen křesťanskou. Ta pohanská souvisela s vítáním jara a nového života – na stole tak nechyběla vajíčka. do jídel se přidávaly mladé kopřivy či čerstvé bylinky. Katolíci a pravoslavní nosí dodnes velikonoční pokrmy do kostela k posvěcení.

Mezi nejstarší obřadní pečivo patřil mazanec, v předkřesťanských dobách v něm viděli staří Slované symbol slunce, křesťané v něm vidí Boží dar. Stejně jako u bochníku chleba jej proto nahoře jej před pečením vždy nařízli do tvaru kříže, aby jim připomínal smrt Ježíše Krista.

Symbol kříže je ale mnohem starší než křesťanství: byl v různých kulturách i náboženstvích chápán jako propojení božského (vertikální rameno) a lidského (horizontální rameno) světa, stal se symbolem věčnosti.

Na velikonoční tabuli nesměl chybět velikonoční beránek, třeba přímo jako pečeně. Kde nebylo rozšířené pastevectví, tam se skopové maso běžně nejedlo a beránek se pekl v symbolické sladké podobě.





## *Velikonoční pondělí*

Velikonoční pondělí je jedním z nejvýznamnějších dnů v křesťanském kalendáři. Připadá na den po Velikonocích, které slaví zmrtvýchvstání Ježíše Krista podle křesťanské víry. Tento den je spojen s řadou tradičních aktivit a zvyků, které přinášejí radost a oslavují nový začátek.

Velikonočního pondělí sahá až do biblických časů, kdy bylo spojeno s židovským svátkem Pesach. Křesťané pak přejali tuto tradici a spojili ji s událostmi Ježíšova zmrtvýchvstání. Pondělí po neděli Velikonoční se stalo dnem radosti a oslav, kdy se lidé setkávali s rodinou a přáteli a sdíleli radost z vzkříšení Krista.

Zvyky:

- **Velikonoční beránek:** Velikonoční beránek je tradiční pokrm, který se podává hlavně v některých evropských zemích. Je to pečený beránek nebo jiné maso, které symbolizuje oběť Ježíše Krista. Obvykle je podáván s různými přílohami a je nedílnou součástí velikonočního menu.
- **Velikonoční vejce:** Velikonoční vejce jsou dalším tradičním symbolem tohoto svátku. V mnoha kulturách se vejce barví a zdobí různými vzory a barvami. To symbolizuje nový život a obnovení, které přináší zmrtvýchvstání Krista.

Anna Zýková



## Další svátky jara

### FILIPOJAKUBSKÁ NOC

Filipo jakubská noc, která svou moc otevírá večer 30. 4., má svůj název podle jmen 2 apoštolů, jejichž svátek se původně slevil 1. května 19. století. církve však jejich svátek přesunula na 3. května. Této magické noci se někdy říká i Valpuržina, a to podle světice jménem Walburga, proto se leckdo domnívá, že Valpurga byla snad nějaká čarodějnice, ale opak je pravdou. Valpurga, správně svatá Walburga byla světice.

Lidé od pradávna věřili, že Filipojakubská noc končí nadvláda zla a temna, že vše staré a zlé bylo vyhnáno, očištěno nebo spáleno. Život vítězí nad smrtí, dobré síly nad těmi špatnými a přichází ta slunečná, světlá část roku, kdy příroda nabývá té největší plodivé síly. Od pradávna to byla také noc ohňů a milostných rituálů. Chlapci například nechávali svým vyvoleným květiny před domem. Z těchto zvyků se pak vyvinulo stavění májky na první květnový týden.



Diana Adamová

### PÁLENÍ ČARODĚJNIC

Pálení čarodějnic, dříve též Filipojakubská noc, je lidový zvyk spojený s pálením ohňů a vírou v čarodějnice, který se odehrává v noci ze 30. dubna na 1. května. Pod názvem Valpuržina noc je slaven také v Německy mluvících zemích a Skandinávii.



A jak to bylo v Česku?

Zvyk pálení ohňů v předvečer prvního máje není zmiňován v žádných staročeských pramenech a podle Čeňka Zírta vznikl pod německým vlivem.

Už v polovině 19. století už však byl tento zvyk zakazován jako pověrečná praktika, stejně tak nemohl probíhat během 2. světové války, kdy bylo zakázáno pálit venkovní ohně. Problematický byl i pro komunistický režim, během kterého existovala snaha filipojakubské ohně přejmenovat na „vatry míru“. Na mnoha místech Česka pálení čarodějnic zaniklo.

Typickým zvykem pálení čarodějnic bylo metání zapálených košťat do vzduchu a nošení jejich ohořelých částí domu pro ochranu. Včetně toho se v souvislosti s nadcházejícím 1. májem stavěla májka, uklízelo hospodářství a chlévy a umísťovali větvičky do oken za účelem ochrany. Podoba pálení čarodějnic na počátku 21. století prošla k menším změnám. Například odlišná funkce, původní sociální, ochranný a náboženský význam byl nahrazen funkcí zábavnou a společenskou.

Pálení čarodějnic probíhá jak v rámci rodiny, sousedů či přátel, tak jako organizovaná akce. Především městské a organizované akce někdy mívají charakter jakési „čarodějnický karneval“.

Kde se vzala tradice pálení čarodějnic, tedy přesněji pálení ohňů v jednu konkrétní noc?

V dalekých dobách! Starší keltové už zapalovali v noci na přelomu dubna a května velké ohně, protože věřili, že plameny mají nadpřirozené očistné účinky. Kolem zapálených ohňů tancovali až od vysílení, přeskakovali je a tyto činnosti jim měly přinést pevné zdraví a měli je očistit od zlého.

Karolína Mašková

